

Діана Шепеленко

здобувач вищої освіти

Ганна Бідняк

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри криміналістики

та домедичної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДДІЛІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НП УКРАЇНИ

Сучасний стан розвитку криміналістики у сфері правопорядку є головним фактором в боротьбі зі злочинністю, яка постійно мінлива та завжди вимагає адаптації правоохоронних органів. У цьому контексті виникає актуальна проблема кадрового забезпечення експертів-криміналістів у відділах поліції, що потребує ретельного системного аналізу та невідкладного вирішення. Така проблема викликає серйозне занепокоєння, загрожуючи ефективності кримінальних розслідувань та впливаючи на судовий процес, особливо у воєнні часи в нашій країні. В умовах сучасного криміногенного середовища, де технології та методи злочинів стають все складнішими, великої важливості набуває кваліфікована експертна підтримка в роботі правоохоронних органів. Проблема недостатності експертів-криміналістів у відділках не лише гальмує процес розслідування, але й може поставити під сумнів надійність судових вироків та систему правосуддя в цілому, особливо у випадках засудження невинних у скоєнні злочинів осіб.

За останні роки спостерігається динамічне зростання обсягів злочинності та розширення спектру кримінальних порушень, що необхідно враховувати при формуванні кадрового складу. Стратегічне збільшення чисельності криміналістів стає критичною необхідністю для забезпечення ефективного розслідування і виходу на новий рівень протидії злочинності. Рівень злочинності підвищується разом зі складністю розслідування злочинів. Злочинці використовують більш потужні засоби та методи для вчинення протиправних дій, а також для приховування їх від правоохоронних органів. Вони також вдосконалюють методи протидії розслідуванню. Це відбувається не тільки через стрімкий потік злочинності сьогодні, а й через розвиток криміналістичної науки та повільне її фактичне відображення та можливість застосування її розробок на практиці. Окреслене становище вимагає від криміналістичної науки більш дієвих зусиль, спрямованих на своєчасне забезпечення практики досудового розслідування криміналістичною “продукцією”, озброєння слідчих, наділених новими процесуальними повноваженнями, такими криміналістичними засобами, методами та технологіями, які дозволили б реально підвищити ефективність

їх діяльності [1, с. 272].

Сучасні технологічні виклики, такі як кіберзлочинність та використання новітніх технологій у злочинах, вимагають високого рівня професійної підготовки експертів. Це стосується не лише наявності базових навичок, але й постійного підтримання та оновлення їхніх компетенцій для впорядкування зі складними формами злочинності. Безумовно, криміналістичне забезпечення не може існувати без системи криміналістичних знань, навичок і вмій співробітників їх використовувати, однак і цього недостатньо [1, с. 274].

Ускладнення виконання криміналістичних експертиз обумовлене не лише недостатністю фахівців, але й відсутністю сучасного обладнання та технічних засобів. Якісне обладнання є достатньо дорогим для придбання за власні кошти працівниками, а державою таке забезпечення підрозділів здійснюється формально або дуже обмежено. Покращення матеріального забезпечення є пріоритетом для технічної оснащеності та розв'язання питань, які виникають під час слідства.

У випадках відсутності експерта-криміналіста на перших етапах розкриття злочинів, знання та навички слідчого у сфері криміналістичної науки та практики можуть значно прискорити розслідування. Хоча деякі науковці зводять криміналістичне забезпечення лише до знань і вмій, оминаючи увагою низку важливих обставин: те, що самі собою криміналістичні знання й уміння не виникають, вони формуються в процесі певної наукової чи навчальної діяльності; такі знання й уміння реалізуються в діяльності розкриття та розслідування злочинів; такі знання та вміння можна застосовувати, коли вони вже були втілені та застосовані на практиці [1, с. 274]. На відміну від випадку, коли слідчий такими знаннями та навичками не володіє достатньо добре на практиці для правильного застосування криміналістичних засобів і методів.

Криміналістична наука є основою розслідування злочинів. Вона є базою для встановлення слідчим обставин злочину, ідентифікації злочинця та речових доказів. Для ефективного виконання своїх обов'язків слідчі повинні мати глибокі знання основ криміналістики, не беручи до уваги більш спеціалізовані питання цього напрямку. Однак на практиці часто спостерігається недостатня підготовка слідчих до застосування своїх криміналістичних знань і вмій. Це може призвести до негативних наслідків, таких як уповільнення розслідування, зниження якості розслідування та зменшення ефективності діяльності органів внутрішніх справ в цілому. Адже знання та вміння прямо впливають на можливості слідчих правильно та своєчасно застосовувати та використовувати криміналістичні методи та засоби при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Основними причинами недостатньої підготовки слідчих до самостійного застосування криміналістичної науки на практиці є недосконалість та складність системи підготовки та навчання слідчих, а

також нестача фінансування та невисока престижність професії слідчого. Система підготовки слідчих в Україні є досить складною й, так би мовити, сумбурною. Швидкісні темпи вивчення багатьох дисциплін дають мало можливостей майбутнім слідчим більш поглиблено вивчити ті, які, у більшості випадків, знадобляться на практиці при виконанні професійних обов'язків.

Наразі вчені пропонують механізми розв'язання проблемних питань, що існують у відділах криміналістичного забезпечення та впливають на якість проведення слідчих (розшукових) дій, який полягає у: 1) нормативно-правовому регулюванні діяльності спеціаліста; 2) матеріально-технічному забезпеченні на належному рівні; 3) узгодженості дій спеціаліста з представниками інших служб; 4) розширенні штату інспекторів-криміналістів у територіальних відділеннях поліції, враховуючи обсяг та специфіку реальних завдань; 5) дотриманні нормованого робочого часу, що впливає на рівень зосередженості уваги під час збирання доказів; 6) виконанні службових завдань, що відповідають безпосереднім функціональним обов'язкам тощо [2, с. 118]. Також доцільно буде приділити більше уваги безпосередньо системі підготовки слідчих для підрозділів Національної поліції, переглянути та внести відповідні зміни, які посприяють розв'язанню даної проблеми.

З урахуванням вищезазначених аспектів розв'язання проблеми кадрового забезпечення експертів криміналістики визначається як важлива та невідкладна задача. Активізація заходів повинна бути комплексною, з фокусом не лише на збільшенні кількості фахівців, але і на їхній кваліфікаційній підготовці, матеріальному забезпеченні та використанні передових технологій. Доцільним буде й підвищення якості знань та вмінь слідчими, що безумовно трохи зменшить критичну необхідність залучення більшої кількості експертів в найкоротший час та надасть можливість підготувати кваліфікованих спеціалістів. Лише такий підхід забезпечить не тільки високий стандарт криміналістичної роботи, але й підвищить ефективність правоохоронних органів у розкритті та запобіганні злочинам.

1. Берназ П. В. Проблема поняття і змісту криміналістичного забезпечення слідчої діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична* / головний редактор В.В.Середа. – Львів: ЛьвДУВС, 2015. Вип. №4. – С. 408.

2. Бідняк Г. С. Теорія і практика використання спеціальних знань при розслідуванні шахрайств: монограф. / Г. С. Бідняк. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 152 с. URL: 1. Монографія Бідняк.pdf (dduvs.in.ua) (дата звернення: 06.12.2023).